

- teknisk vattenresurslära. Rapport nr 3047. Universitetet i Lund 1981.
- Cuzzort, R.P. *Humanity and Modern Sociological Thought*. Holt, Rinehart and Winston, New York 1979.
- Dotne-Lindgren, Falkenmark, Jagner, Lohm, Svanberg, Widstrand. Vatten i natur och samhälle. Vattenkvalitet och vattenbeskaffenhet – en problemöversikt för den TEMA-orienterade forskningsorganisationen vid Linköpings universitet. TEMA. Problemöversikt 2, 1979.
- Falkenmark, M. Markanvändning – vattenkvalitet. Samspelet i fysisk planering. Forskningsrådsnämnden rapport 82:3. Stockholm 1982.
- Falkenmark, M. Vattenintressen och vattenkonflikter i södra och mellersta Sverige. Vatten 1979:1.
- Lohm, U (editor). *Water Legislation and Realities of Natural Laws*. University of Linköping. Department of Water in Environment and Society. Rapport B1, 1982.
- Motala ströms vattenvårdsförbund. Samordnad vattendragskontroll i Östergötlands län. Årlig rapport. 1955 tom 1982.
- NOU 1982:3. Maktutredningen. Slutrapport. Universitetsförlaget. Bergen 1982.
- Olsen, J m.fl. Politisk organisering. Universitetsförlaget. Oslo 1980.
- Schaar, C. Naturskyddsbegreppet i Sverige. Ursprung, historik och innebörd. Meddelanden från Växtekologiska institutionen. Lunds Universitet. Nr 35. Lund 1978.
- Scheynius, I.J. Ansvarsfördelning mellan miljöskyddsprövande och planprövande myndigheter. 17 fallstudier. Byggnadsforskningen rapport 17:1979. Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm 1979.
- Svärd, S-E. Icke-beslut – maktens andra ansikte. Fackföreningsundersökningen 6, Norstedts. Stockholm 1982.
- Thelander, A-L. Medborgarsamverkan i planeringen av Kävlingeåns vattenresurser. Förutsättnings-teorier-metoder. Institutionen för teknisk vattenresurslära. Rapport nr 3041. Universitetet i Lund 1980.
- Vattenområdesplan för sjön Sommen. Ledningsgruppen för Sommenplaneringen. K-konsult 1981 11 13. Teta-tryck Tranås 1981.
- Vattenplanering. Betänkande av vattenplaneringsutredningen. SOU 1980:39.
- Westerlund, S. Miljöeffektbeskrivningar. Del 1: Reglerna och tillämpningen i USA. Bakgrundsrapport 4. Delrapport 2: Regler och förutsättningar i Sverige. Bakgrundsrapport 5. Naturresurs- och miljökommittén 1981.
- Westerlund m.fl. Miljöeffektbeskrivningar. Del 3: Sammanfattning och kommentarer. Bakgrundsrapport 6. Naturresurs- och miljökommittén 1981.
- Vinacke, E & Ackoff, A. *An Experimental Study of Coalitions in the Triad*. American Sociological Review 22, 1957.

Norden en kärnvapenfri zon (forts)

Förslagen om att upprätta en kärnvapenfri zon i Norden har nu väckt åtskilligt rabalder i Norge, Danmark, Sverige och Finland, såväl inrikespolitiskt som i relationerna mellan länderna. Saken kan ur ett perspektiv betraktas som en kraftmätning mellan å ena sidan de krafter som tenderar att svetsa samman den nordiska enheten ytterligare till förmån för ett vidgat säkerhetspolitiskt samarbete, å andra sidan de splittrande tendenser som följer bl a av ländernas olika säkerhetspolitiska orienteringar. Norden idag är säkerhetspolitiskt splittrat; det är en truism.

Ur ett annat perspektiv har diskussionerna ett nära samband med situationen i Europa och proteströrelserna mot de eurostrategiska missilerna. Ur detta perspektiv finner vi en hel del av svaren på frågorna om varför diskussionerna är så brännande idag, ur det första perspektivet en hel del av svaren på hur detta har gått till.

På det officiella planet ligger för närvarande frågan på is. Utrikesminister Lennart Bodströms rundfrågning vintern 1982 fick ett mycket svalt mottagande i Norge och Danmark. Hur som helst har det förekommit en hel del utredningsverksamhet och debatt. Här kommer jag att visa på ett axplock ur den rika skörden litteratur i zonfrågan.

Den danska regeringen tillsatte i januari 1981 ett Sikkerheds- og nedrustningspolitisk Udvalg (SNU), som på eget initiativ efter en del intern oenighet beslöt sig för att genomföra en utredning om dansk säkerhetspolitik och konsekvenserna av en kärnvapenfri zon i Norden. Studien har kommit ut i bokform med titeln "Dansk sikkerhedspolitik og forslagene om Norden som en kernevåbenfri zone". Kommittén är formellt oberoende av regeringen, men reflekterar å andra sidan genom sin sammansättning maktstrukturen i dansk partipolitik och statsförvaltning. Medlemmarna representerar utrikesministeriet, samtliga folketingspartier, försvaret, forskningen samt massmedia. Det är därför kanske inte förvånande att utgångspunkten tas i dansk säkerhetspolitisk doktrin och att slutsatserna kommer mycket nära den tidigare markerade officiella ståndpunkten. För den som vill orientera sig i dessa frågor är boken alldeles ypperlig. Kommittén behandlar olika strategiska aspekter på kärnvapenproblematiken; det säkerhetspolitiska mönstret i Norden; de olika förslag som lagts fram om kärnvapenfria zoner och hur begreppet behandlats i FN; den historia av initiativ som tagits för en kärnvapenfri zon i Norden samt slutligen en systematisk genomgång av olika aspekter och konsekvenser av en zon vad beträffar dansk säkerhetspolitik.

Det dominerande perspektivet är militärstrategiskt. Alldeles säkert finns det starka argument för detta, ska-

da bara att kommittén inte redogör för motiven till sitt val av perspektiv.

I Norge tillsatte Høyre-regeringen en utredning från utrikes- och försvarsdepartementen i zonfrågan. Utredningen presenteras som bilaga till Stortingsmelding nr 101 (81/82), "En vurdering av spørsmålet om en kjernevåpenfri sone som omfatter Norge". Den innehåller i stort samma element som SNU:s bok med skillnaden att ambitionsnivån är lägre. Huvudfrågorna för båda utredningarna är ett zonavtals effekter på medlemskapet i NATO och vad ett avstående från kärnvapenoptionen får för konsekvenser för ländernas säkerhet.

Den norska utredningen är rak i tonen; en negativ säkerhetsgaranti från Sovjetunionen är av mindre värde än en positiv garanti från NATO-alliansen om att komma till hjälp i händelse av ett angrepp. Ingen av utredningarna ser hur en "ensidig" eller "isolerad" kärnvapenfri zon skulle kunna bidra med något positivt till ländernas säkerhet. För båda är en zon intressant endast som del i en nedrustningsuppgörelse mellan de båda supermakterna som garanterar militärstrategisk balans både på de nukleära och konventionella områdena. För danskarna är det dessutom en fråga av praktiskt art; det danska försvaret är i allra högsta grad integrerat med det västtyska, i vilket kärnvapen ingår i beväpningen.

I Sverige har vi inte sett till någon officiell utredning från vare sig utrikes- eller försvarsdepartementen, däremot har det kommit en bok som är så nära man kan komma en sådan utredning. Med boken "Norden en kärnvapenfri zon?" har Johan Tunberger lyckats göra en handbok för den som vill bilda sig en uppfattning i zonfrågan. I en första historisk avdelning hittar vi något om kärnvapenstrategier och styrkeförhållanden mellan de båda supermakterna samt en genomgång av vilka initiativ som tagits i zonfrågan både vad gäller Norden och övriga delar av världen från 1957 tills idag. I en andra systematisk avdelning granskar Tunberger de olika aspekterna kring kontroll, avgränsning och garantier. Med ett avsnitt om den svenska neutralitetspolitiken och dess konsekvenser för en kärnvapenfri zon ger han oss en god inblick i vilka diskussioner som förs i frågan inom våra departement.

Om man på norsk och dansk sida anser sig förhindrade att utföra några soloprestationer utanför alliansen så uppfattas problemet för Sveriges del som det rakt motsatta; Sverige är p g a sin neutralitetspolitik förhindrat att träda in i något slags säkerhetspolitiskt avtal med någon annan stat eller allians av stater som kan påverka neutralitetspolitikens utformning, dvs om man inte på det sättet kan utvidga neutraliteten till att gälla även andra länder. De båda ovan nämnda utredningarna sys-

selsätter sig mest med konsekvenserna av en "ensidig", dvs av de nordiska regeringarna själva deklarerad zon. Tunberger särskiljer i slutet på boken två zonmodeller; en "ensidig nordisk zon" och en "Europaintegrerad zon", samt gör en systematisk jämförelse av deras konsekvenser i fred, i kris och i krig. Man behöver inte vara enig med Tunberger i bedömningarna för att uppskatta hans sätt att analysera problematiken.

En brytning mellan olika bedömningar finner man i Finsk Tidskrift (FT) nr 6-7 1982. Här speglas något av den friska debatt som råder i vårt östra grannland och som annars inte är tillgänglig för oss icke finskspråkiga. De fyra finländska artikelförfattarna är Steve Lindberg (fö redaktör för tidskriften), Göran von Bonsdorff, Allan Rosas och Klaus Törnudd. För de tre sistnämnda är saken klar; genom ett stärkande av kärnvapenfriheten i Norden skulle den nordiska gemenskapen stärkas och säkerheten öka. Samtidigt skulle den kunna markera inledningen till en avspänningsprocess i Europa, ja, till en process av fredspolitisk karaktär i global skala (von Bonsdorff).

Olika bedömare har naturligtvis olika uppfattningar om en zons möjliga fördelar och nackdelar, vilket inte minst detta nummer av FT illustrerar på ett tydligt sätt. För Lindberg är en zon inte början på en process utan snarare en möjlig del i en sådan. Törnudd låter framskymta att det kanske behövs en större politisk pakettlösning än vad som framförts i debatten. Vad det skall betyda får vi kanske veta i sinom tid, eftersom Törnudd numera återfinns i finländska utrikesministeriet. Det räcker inte, menar han, med att Finland skulle ha nytta av zonen. Fördelar och nackdelar, som aktörerna själva uppfattar dem, måste vägas mot varandra. Måhända uttrycker det en öppnare hållning till problemet än den som framförs av Rosas då han menar att danska och norska farhågor för sammanhållningen i NATO överdrivits.

Om man bläddrar vidare i FT och läser inläggen från tre säkerhetspolitiska experter i Sverige, Norge och Danmark, kan man konstatera att Finland i en mening fortfarande får betraktas som zonen hemland. Vare sig Gunnar Jervas, Arne Olav Brundtland eller Ib Faurby (vilken återfinns i SNU:s sekretariat), har gjort sig kända som förespråkare av en zon; i sina artiklar ligger de nära sina länders officiella hållningar till en zon. De största dubierna har Faurby och Brundtland som båda mest uppehåller sig vid konsekvenserna av att man avstår från kärnvapenoptionen.

Jervas gör värderingen att roten till det onda ligger i de politiska motsättningarna i Centraleuropa. Innan det kommit till någon avspänning där är det lönlöst att vänta sig någon nedrustning eller kärnvapenfri zon i Norden.

Jervas för även över diskussionen till Finlands horisont med förutsättningarna att zonförslagen där ses som ett sätt att stärka avspänningen i regionen och att motverka en aktualisering av VSB-fördragets militära konsultations- och samarbetsaspekter. Den slutsats som Jervas drar, och här är säkert Brundtland och Faurby eniga, är att det nuvarande läget i Norden är stabilt. Genom en konventionell balans i det nordiska området skulle Norges och Danmarks kärnvapenoptioner minimeras, utsikterna för en kärnvapenfri zon skulle genom detta bli mer realistiska. Det är alla här redovisade uppfattningar beredda att underteckna, utom finländarna von Bonsdorff, Rosas och Törnudd – och den finländska regeringen?

Direkt nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete sker genom FN och i frågor som inte har någon större betydelse för de enskilda ländernas säkerhet. Indirekt samarbete sker genom ett ömsesidigt hänsynstagande och ömsesidig påverkan i vad vi kallar den "nordiska balansen", skriver Ib Faurby. Någon politisk grundval för något annat finns inte idag av det här redovisade materialet att döma. Vad som pågår under ytan är svårare att komma åt, och dessutom är det en annan historia.

Lund i februari 1983

Jan A Andersson

Referenser

- J.A. Andersson, Norden en kärnvapenfri zon – en debatt i tiden, Statsvetenskaplig Tidskrift 1982:1
 Dansk sikkerhedspolitik og forslagen om Norden som en kernevåbenfri zone, Köpenhamn: Forlaget Europa 1982
 En vurdering av spørsmålet om en kjernevåpenfri sone som omfatter Norge, Bil. till Stortingsmelding nr 101 (81/82)
 Finsk Tidskrift 1982:6–7
 J. Tunberger, Norden en kärnvapenfri zon?, Stockholm: Folk och Försvar 1982

Remissinstansers betydelse inom miljöretten

1. Material och metod

Denna uppsats¹ bygger på datamaterial framtaget i samband med utarbetandet av ett examensarbete² vid Statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet med undertecknande författare som handledare resp studerande. Det som hämtats från detta arbete är tabellerna 1–5. Undersökningen tar sats i ett konstaterande av Lundquist,³ gällande remissförfarandet, att:

"Här tillåter inte tillgänglig forskning några slutsatser om i vad mån påverkansvägen verkligen leder till att förvaltningen får inflytande över värdefördelningens utformning. I enskilda fall kan dock inflytande beläggas, och antagandet att remissväsendet innebär en betydelsefull påverkansväg för förvaltningen, torde man i varje fall våga anta."

Studien har två syften, (1) att studera en förvaltningsmyndighets "beroende" av sina remissinstanser, (2) att försöka visa på lämpligheten av ett kvantitativt synsätt vid deskription och analys av sådant här material.

Som objekt för studien står koncessionsnämnden (KN) och deras tillståndsgivning till stora djurstallar,⁴ en tillståndsgivning som den 1/7 1981 övergick till länsstyrelserna. Underlaget för de presenterade tabellerna utgöres av samtliga fram till den 30/6 1981 publicerade KN-beslut, inalles 64 st. De remissinstanser som medtagits är hälsovårdsnämnden (Hvn), länsstyrelsen (Lst), lantbruksstyrelsen (LBS) och Statens naturvårdsverk (SNV). Därmed behandlas en lokal, en regional och två centrala myndigheters remissutlåtanden till KN. En av de utvalda centrala myndigheterna (LBS) är vidare helt lantbruksanknuten. Naturligtvis har fler remissinstanser varit inblandade i dessa ärenden, men de av oss medtagna tillhör de som utnyttjats flitigast av KN. Av andra remissinstanser kan nämnas lantbruksnämnderna, planverket, LRF-föreningar och kommunstyrelser.

Innan framställningen övergår till resultatdelen bör uppmärksammas att vi här gjort en *totalundersökning* varför det vid presentationen inte kan talas om signifikanser etc. En skillnad i en totalundersökning är en skillnad.

2. Resultat

2.1 Tabell 1 redovisar de 64 besluten uppdelade på beslutsår. Besluten är jämnt fördelade över tiden med undantag för år 1978. Det finns en tendens till att den variation som trots allt finns kan vara konjunkturpåverkad.